

25.4.2022

Suomen luonnonsuojeluliiton kommentit luonnoksesta laiksi ympäristövahinkorahastosta

Lausuntopyynnön diaarinumero: VN/11745/2019

Suomen luonnonsuojeluliitto pitää tärkeänä, että ehdotettu laki ympäristövahinkorahastosta säädetään. Ehdotuksen jatkovalmistelussa olisi kuitenkin syytä kiinnittää ainakin seuraaviin seikkoihin, jotta uudistukselle asetetut tavoitteet voidaan saavuttaa.

Laintavoitteen toteutuminen

Uudistuksen tärkeimpänä tavoitteena on estää ympäristöhaittojen korvaamisveloitteen aiheeton siirtyminen valtion ja lopulta kansalaisten vastuulle. Edellinen tarkoittaisi sitä, että toiminnanharjoittajat hoitavat ympäristöveloitteensa mahdollisimman pitkälle ilman valtion taloudellista väliintuloa aiheuttajaperiaatteen mukaisesti.

Tavoite toteutetaan rahoittamalla korvausjärjestelmän laajasti ymmärretyn aiheuttajan vastuun periaatteen mukaisesti. Tämä tarkoittaisi ensinnäkin sitä, että niin sanottuihin isännättömiin ympäristövahinkoihin liittyvien kustannusten kattaminen valtion talousarviovaroista (veronmaksajat) siirrettäisiin riskialtista tai vaarallista toimintaa harjoittavien vastuulle. Toisaalta näitä kustannuksia olisi tarkoitus kohdentaa mahdollisimman oikeudenmukaisesti aiheuttaja maksaa –periaatteen mukaisesti toiminnanharjoittajien kesken.

Laajasti ymmärretty aiheuttajan vastuu toteutuu kuitenkin ehdotuksessa vain osittain, koska ehdotuksen 30 §:n (Pääomarajat) supistavat todellisuudessa toiminnanharjoittajien vastuuta koskemaan vain pienempiä ja rajallista määrää korvaustapauksia vuositasolla.

Pääomaleikkuri, joka keskeyttää rahaston pääoman kartoittamisen 30 miljoonan euron kohdalla siihen asti kunnes rahaston pääoma on laskenut alle 15 miljoonaan euroon kohtelee myös toiminnanharjoittajia horisontaalisten omaisuuden suojan vaikutusten osalta epäoikeudenmukaisesti sillä, yksi toiminnanharjoittaja voi sattumanvaraisista syistä joutua pääomittamaan rahastoa enemmän, kuin toinen toiminnanharjoittaja, joka aloittaa toimintansa juuri rahaston pääoman laskettua alle 15 miljoonan alarajan.

Ehdotuksen kohdassa (12 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys) ei ole arvioitu rahaston pääomarajan vaikutusta ympäristöperusoikeuden näkökulmasta vaikka pääomarajan

määrittelyllä on suuri merkitys miten lain tarkoittama vastuu toiminnasta, joka voi aiheuttaa ympäristön pilaantumiseen vaaraa jakautuu eri toiminnanharjoittajien kesken. Pääomaranjan ylärajan täyttymisen (30 miljoona euroa) keskeyttää pääoman kerryttämisen, jolloin uusi toiminnanharjoittaja, jonka toiminta lakia sovelletaan ei joudu maksamaan maksua ympäristövahinkorahastoon niin kauan kuin rahaston pääoma laskee alle 15 miljoonan euron. Väliaikana voi syntyä tilanne, jossa toiminnanharjoittajan toimintaan syntyisi 14 §:n mukainen korvattava vahinko ilman, että toiminnanharjoittaja itse pääomittaa rahastoa. Edellisestä johtuen pääomarahasto, jonka suuruus on rajattu on ogelmallinen toiminnanharjoittajien elinkeinonvapauden horsisonttaalivaikutusten ja ympäristöperusoikeuden toteutumisen näkökulmasta.

Rahaston pääoman maksimimäärä pitäisikin määrätä niin suureksi, että pääomaa voidaan kerätä jatkuvasti. Oikeudenmukaisempaa olisi esimerkiksi maksaa toiminnanharjoittajalle palautusta rahastosta minimipääoman ylittävistä varoista, kun toiminnanharjoittaja on lopettanut tai merkittävästi pienentänyt toimintaansa ja näyttänyt, ettei lopetetusta toiminnasta voi aiheutua enää merkittävää ympäristön pilaantumisen vaaraa.

Suomen luonnonsuojeluliitto katsookin, että pääomaraajaa tulee nostaa niin, että myös laajoista ns. isännättömistä korvaustilanteista selvittää rahaston pääomalla. Uudelleen määrittelyn riittävän minimipääoman ylittävistä voitaisiin taas maksaa toiminnanharjoittajille soveltuvisissa tilanteissa palautuksia.

Kaivosten ympäristönsuojelun ja vakuuksien parantaminen

Hallitusohjelman mukaisesti kaivosten ympäristönsuojelun tasoa pitää parantaa. Toisaalta myös vakuusasiat on saatava kuntoon

Toissijainen vakuussäätely on tärkeä keino tämän toteuttamiseen.

Kaivoksiin liittyvät hallitsemattomat ja vakuudettomat riskit ovat valtava kestävyysvaje

Verrattuna muihin teollisuuden aloihin kaivoksilla on kertaluokkia suuremmat riskit vaarallisista jätteistä. Jo aikaisemmat kaivokset ovat pilanneet ja pilaavat ympäristöä

Lain perusteluissa on syytä selostaa Talvivaaran ympäristörikos- ja korvauskäsittelyt

Tausta

Erittäin suuri ja satoja miljoonia maksanut vahinko tapahtui Talvivaaran kaivoksella alkaen noin 2006 ollen pahimmillaan marraskuussa 2012 suuressa vuodossa ja viimeinen kipsisakka-allasvuoto tapahtui keväällä 2013. Ympäristörikosasia käsitelty asia päättyi kesän 2013 ympäristölupaan, jolloin AVI antoi ympäristöluvan rikoksista ja onnettomuuksista seuranneiden vesien käsittelylle. (Ympäristövahinkojen korvauslain perusteella voidaan mahdollisesti ajatella, että 2013 jälkeen onnettomuudesta aiheutuneet vedet olisivat edelleen siihen liittyvän ankaran vastuun piirissä.)

Yksityisille aiheutuneet vahingot

Talvivaaran korvauksia ei ole vielä kukaan maksanut. Rikosoikeuden korvaukset ovat käräjäoikeuden käsittelyssä. Rikosoukeuden prosessi jaettiin yksityisoikeudelliseen korvausasiaan, jota on käsitelty vasta kuluvan vuoden aikana. Prosessi voi jatkua

Hovioikeuteen ja Korkeimpaan oikeuteen. Yksityisiä vahingonkärsijöitä oli alunperin noin 200 lähijärvien rannoilla. AVI käsitteli ensin korvausasiaa Talvivaaran ympäristölupiin liittyen, mutta siirsi sitten sen kärjäoikeuteen kesää 2013 edeltävältä osalta katsoen, että

Yleisille ympäristöeduille aiheutuneet vahingot Talvivaara-Terrafamesta

Rikosoikeudessa yhtiötä ja konkurssipesää edustivat erittäin kalliit lakitoimistot. Suurimmat vaatimukset olivat Metsähallituksella ympäristön järvenrantakiinteistöille tulleista vahingoista ja ilmeisesti Kainuun ELY-keskuksella pienten kerrostuneiden lähijärvien puhdistamiseen. Metsähallituksen vaatimus oli luokkaa ehkä 8 miljoonaa, Metsähallitus joutui sopimaan vahingon noin 0.5 Meuron kiinteistökaupalla Terrafame oy:lle. Kauppahinta heijastaa sitä, että Metsähallituksen uskallus ei riittänyt korvauksien osittaiseen perimiseen rikoksiin syyllistyneiltä yksityishenkilöiltä ja konkurssipesältä rikollisen toiminnan osalta. Oikeusprosesissa oli ilmeisesti mukana Kainuun ELY-keskus, mutta se oli ole enää kärjäjä käsittelyssä, mahdollisesti se on luopunut vaatimasta korvausta.

Valtiolliset toimijat Metsähallitus ja Kainuun ELY ovat mahdollisesti pyrkineet vapauttamaan vastuusta valtion vastuulla ollutta konkurssipesää. Hannele Pokan kirjassa Talvivaaran sisäpiirissä kerrotaan ympäristöministeriön korkean viranomaisen näkemyksenä, että valtion hallussa oleva konkurssipesä ei maksa korvauksia valtiolle. Tämä on äärimmäisen vaarallinen näkemys. Esimerkiksi kaivosteollisuuden ja vapaakauppasopimusten mukaan se tarkoittaisi, että mikään konkurssipesä ei maksa korvauksia valtion tahoille, tai sitä vaativat viranomaiset syyllistyvät syrjintään ja aiheuttavat korvausvelvollisuuden. Se tarkoittaa myös esimerkiksi ympäristövahinkojen kuten Talvivaaran lähijärvien puhdistamatta jättämistä, mikä on kyseisen YMN kannan seuraus Talvivaaran lähijärvillä yli 10 vuotta ensimmäisistä järvet pilanneista ympäristörikoksista ja vahingoista.

Soveltaminen ympäristörikoksiin

Ympäristörikostapauksissa TOVAa pitää voida käyttää korvauksiin esimerkiksi tilanteissa, joissa ympäristörikoksista epäilty yksityishenkilöt ja/tai konkurssipesä ovat varattomia tai osaltaan kiistävät vastuun osaltaan pyrkien pitkitettyyn käsittelyyn. Toiminnassa voi samanaikaisesti olla maksukykyisiä toimijoita, kuten toiminnan jatkaja. Jos AVI käsittelee molemmat asiat, niin ne tulevat yhteismitallisesti ja samalla vaivalla hoidetuiksi.

Korvauksen määrittävä viranomainen

Kun kysymys on ympäristölupia rikkovasta/ympäristölupaan liittyvästä toiminnasta, kuuluu korvauksen määrittäminen kuuluu paremminkin Aluehallintoviraston osaamiseen ja toimivaltaan. Ympäristölupaviranoaminen määrittää Korvauksen määrittämisen pitäisi olla myös sujuvaa ja synergistista ensisijaisten korvausten määrittämisen kanssa.

Valitusoikeus Vaasan hallinto-oikeuteen ja yhdistysten valitusoikeus

Korvauspäätökseksi valituksien tulee mennä Vaasan hallinto-oikeuteen, kuten vesilain korvaukset ympäristölupien yhteydessä. Paikallisilla hallinto-oikeuksilla ei ole osaamista ympäristökysymyksissä. Lisäksi saman asian ympäristölupaan liittyvän korvauksen ja vahinkoon liittyvän korvaukseen, kun maksaja olisi hävinnyt, meneminen eri oikeuteen olisi epä johdonmukainen ja huono menettely mahdollisesti myös viranomaisten näkökulmasta.

Yleisen ympäristöedun nimissä valitusoikeus ympäristön kuten järvien puhdistamispäätöksien maksamisesta tulisi olla myös yhdistyksillä. Esimerkiksi Kainuun

ELY-keskus vaikuttaa luopuneen vaatimuksista Talvivaaran ympäristöriskosten seurauksena puhdistettavien järvien korvausvaatimuksista. Tämä osoittaa myös ympäristövalvojen yleistä heikkoutta paikallisen teollisuuden suhteen ja tämän vuoksi ympäristölupaviranomainen on parempi korvauksien määrittäjä

Öljyntorjunnan korvaukset

Öljyriskin aiheuttava toiminta ei välttämättä ole ympäristöluvan varaista, jolloin ELY voi olla oikea viranomainen määrittämään korvauksia.

Kaivannaisjätteet

Kaivannaisjätteistä tulevat ympäristöriskit ovat kertaluokkia suuremmat kuin mistään muusta teollisuudesta. Tämän vuoksi tarvitaan korkeammat luokat suurille määrille vaarallista jätettä. Kaivoksilla tuotetaan myös jätteitä, jotka ylittävät vaarallisten jätteiden luokituksen.

PSAVI on ottanut lupakäsittelyssään oikean linjan, että happoa muodostava kaivannaisjäte on vaarallista jätettä.

Vaarallista vaarallisempi jäte

Esimerkkinä tästä on Kittilän kultakaivoksen syanidirikastushiekka, jonka arseenin liukoisuuden alentamista PSAVI määräsi selvittämään ja kanadalainen Agnico Eagle -yhtiö (huom. CETA) niskuroi AVIa vastaan.

Terrafamen sivukivialueiden suotovesien raskasmetallipitoisuudet ylittävät ympäristölaatonormit satoja tuhansia kertoja sekä kymmeniä kertoja kaatopaikkanormit. Kaivannaisjäteasetuksen mukaan ympäristölaatonormit eivät saa ylittyä vesitöissä pitkienkään aikojen kuluessa. Kysessä on valtava ja ilmeisen aikapommi valtionyhtiössä. Viranomaiisten tulee ottaa siitä vastuu

		Sivukivi DP 4*	Vaarallisen jätteen	Ylitys	Ympäristölaatonormi**	Ylitys
		Year 2020	kaatopaikka	x kertaa	EU Cd Ni/muu	kertaa
			331/2013 mg/L		mikrog/L	
Kadmium	mg/L	14	5	2,8	0,1	140000
Nikkeli	mg/L	1200	40	30	5	240000
Sinkki	mg/L	5700	200	28,5	8	712500

*Terrafamen vesipäästöjen tarkkailu Taulukko 3-1 2020. Sivukiviläjäytys KL2 sivu 53/93

https://www.terrafame.fi/media/ymparistoraportit/2020/osa3_terrufame_vesipaastojen-tarkkailu2020.pdf

**EU:n ympäristölaatonormit nikkeli 5 mikrog/L, kadmium 0.1 mikrog/L, Sinkki Australia

Zn 8 mikrog/L <https://www.waterquality.gov.au/anz-guidelines/guideline-values/default/water-quality-toxicants/toxicants/zinc-2000>

ECHA 7.8 mikrog/L s. 203 <https://echa.europa.eu/documents/10162/d7248de0-eb5b-4a9b-83b9-042c4fd66998>

Kaivannaisjätteiden luokitus on jäljessä ja saatava myös ajantasalle.

Kaivannaisjätteet/poikkeuksellisen laaja ja vaarallinen jätetoiminta tulee huomioida

massakohtaisesti seuraavasti:

- 1) ei -pysävä ja kaatopaikka jätteen luokitustaso 0.05 euroa tonni
- 3) Vaaralliset jätteet 0.2 euroa tonni
- 4) Vaarallista vaarallisemmaksi luokittava jäte 2 euroa tonni

Toissijaisesti esitämme, että erityinen korkeampi maksu tulee vain vaaralliset jätteet ja vaarallista vaarallisemmaksi luokitetuville jätteille, erityisesti kaivannaisjätteille

Vaihtoehto

- 1) 1 miljoonaa tonnia vaarallista tai 0.1 miljoonaa tonnia vaarallista vaarallisempaa jätettä
- maksu 0.2 miljoonaa euroa per 1 miljoonaa tonnia vaarallista tai 0.1 miljoonaa tonnia vaarallista vaarallisempaa jätettä
- 2) 10 miljoonaa tonnia vaarallista tai 1 miljoonaa tonnia vaarallista vaarallisempaa jätettä
- maksu 2 miljoonaa euroa/ 10 Mtn vaarallista tai 1 Mtn vaarallista vaarallisempaa jätettä
- 2) 100 miljoonaa tonnia vaarallista tai 10 miljoonaa tonnia vaarallista vaarallisempaa jätettä
- maksu 20 miljoonaa euroa / 100 Mtn vaarallista tai 10 Mtn vaarallista vaarallisempaa jätettä

Pykäläkohtaiset kommentit

2 luku

Ympäristövahinkomaksu 6 § Vuosittainen ympäristövahinkomaksuvelvollisuus ja maksun suuruus

Liitteessä 1 tarkoitetun ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavan toiminnan harjoittajan on suoritettava vuosittaista ympäristövahinkomaksua. Muuten kattavasta liitteestä puuttuu malminetsintä. Liitteessä 1 on mainittu kaivostoiminnan osalta malmien ja mineraalien kaivaminen ja koneellinen kullanhuhdonta, mutta malminetsinnän eri muodot, kuten syväkairaus, eivät sisälly liitteeseen vaikka malminetsinnästä voi aiheutua lain tarkoittamaan ympäristön pilaamisen vaaraa. Vaarallisinta on etenkin pitkäaikainen malminetsintä esimerkiksi luonnonsuojelualueilla. Luonnoksessa hallituksen esitykseksi ei ole perusteltu millä perusteella malminetsintä on jätetty pois liitteestä 1 vaikka lain tarkoituksena on muuten ollut soveltamisalan ja vahinkotilanteiden kattavuuden laajentaminen. Malminetsintä

Jos vaarallista jätettä tai kemikaaleja käsittelevä pienteollisuusluokka on, niin siihen tulee sisällyttää malminetsintä kairaamalla sekä koelouhinnat. Tyypillisesti kairauksen maa- ja kallioperään päätyvä kiinteä jätemäärä on 10 tonnia /kairauskilometri sekä jäteveden määrä sadoissa kuutioissa. Kaivoslain mukaisesti tehokkaan malminetsinnän tarkoittaisi vähintäänkin kymmeniä kairauskilometrejä eli satoja tonneja jätettä, joka olisi todennäköisesti vaarallista tai ainakin ei-pysyvää jätettä.

9 § kaivosten osalta vakuutusta ei voi päättää sulkemistoimiin, mikäli jätteitä ei ole stabiloitu pysyvästi ja osoitettu luotettavasti tieteellisellä varmuudella, ettei siitä tule laittomia haittoja pitkienkin aikojen kuluessa

14§ korvataan raide- ja autoliikenteen vahinkoja, mutta näiden toiminnanharjoittajien sisältyminen vakuutusmaksuvelvollisiin on epäselvää. Päästölähde voi myös olla valtion viranomaisten hallinnassa ja aiheuttaa päästöjä ilman viranomaisten syytä.

18 § Korjattava muotoon: Ympäristövahinkorahastosta haetaan kirjallisella hakemuksella korvattavaksi tarkoitettua tapahtumaa siitä hetkestä seuraavan kalenterivuoden loppuun mennessä kun ympäristövahinko kokonaisuudessaan tai selkeänä osavahinkona vaikutuksiin on annettu ympäristöviranomaisen tai vahingonaiheuttajan toimesta haitankärsijälle todisteellisesti tiedoksi. Mikäli vahinko jatkuu tiedoksiannon jälkeen, voi korvausta hakea vastaavasti uudesta aikaisemmin korvaamattomalta osalta.

18§ loppu poistetaan selvitykset, koska selvitysvelvollisuuden tulee olla viranomaisella, kuten vesilupien korvauksien käsittelyssä.

Selvityksen riittävyttä arvioitaessa otetaan huomioon korvauksen hakijan mahdollisuudet korvausten perintään sekä korvausvelvollisen tai torjunta- ja ennallistamiskustannuksista vastaavan tahon selvittämiseen

Lisätään loppuun:

Korvausselvitykset ja -päätökset tekevä viranomainen on valtion ympäristö- ja vesilupaviranomainen. Asia ratkaistaan ympäristö- ja vesilupamenettelyn mukaisesti. Perustelu: menettelyn pitää olla yhtenevä YSL:n korvausmenettelyjen kanssa, toisaalta tällainen käsittely on tehokkainta johtuen viranomaisten osaamisesta ja koska korvauskäsittelyyn voi liittyä myös luvanmukaisia päästöjä, kuten Talvivaara-Terrafamen käsittelyissä.

19 § 1 momentin loppuun lisätään.

Pilaantuminen voi olla esimerkiksi maa-alueen, pintaveden, pohjaveden tai sedimenttien pilaantumista.

Korjaus:

[12 a §:n mukaisena järjestämistehtävänä]. Ajantasaisessa laissa ei näy olevan 12 a § vaan 12 §.

Loppuun lisätään:

Laissa 2019/246 mainittujen maaperän, pohjaveden tai sedimenttien pilaantumisen lisäksi alueiden puhdistaminen koskee tässä laissa kerrostuneen pintaveden puhdistamista.

Perustelu: Kerrostuneet järvet ovat ongelma mm. kaivospäästöistä johtuen.

21 § mukainen maksimikorvaus 30 miljoonaa on riittämätön, tilalle ainakin 100 miljoonaa. Viittaamme erityisesti kestävämmiksi kasvaneisiin väistämättömiin jäteriskeihin.

500 euron raja yksityisen haitan ja 5000 euron raja viranomaisen tai oikeushenkilö (esim. pienyrittäjä) haitan korvaamiseksi olisi kohtuuton ja väärin. Vesilain haittojen korvaukset voivat olla hyvin suurille joukoille luokkaa 500 euroa, ja haitoista on tulossa toistuvia

Jos olisi tekninen raja, jolloin ei kannata maksaa niin voi olla 10 ja 100 euroa.

25 § Rahaston hallituksessa tulee olla haitankärsijöiden ja ympäristöjärjestöjen edustus. Kannatamme SYKEN huomioita asiassa.

28 § Rahaston keräämistä ei pitäisi lopettaa siihen, että saavutetaan tavoitesumma. Keräämisen uudelleen aloittaminen 15 miljoonan kohdalla tarkoittaisi myös, että 17 § maksimikorvauksiinkaan 30 miljoonaa ei tuolloin olisi varaa.

Maksuvelvoite on epätasapuolinen niitä kohtaan, jotka liittyvät silloin kuin rahasto on täysi, erityisesti haitankärsijöiksi ehdotuksessa laitetulle maataloudelle ja pienyritystoiminnalle. Mielummin, vaikka niin, että vakuutusmaksusta maksettaisiin osa takaisin, jos riskitaso pienenee tai saadaan pysyvästi eliminoitua. Tämä kannustaisi riskien alentamiseen.

32 § Oikeus muutoksenhakuun

Muutoksen haun tulee olla YSLn mukaisesti heillä joihin päätös VOI vaikuttaa, sekä YSLn mukaisilla yhdistyksillä. Muutoksenhaun tulee olla linjassa YSLn korvausmenettelyjen kanssa.

34 § loppuun lisätään: Muutosta päätöksestä haetaan Vaasan hallinto-oikeudelta

Perustelu. VHaO on ainoa pätevä ensimmäisen asteen hallinto-oikeus, jolla on luonnontieteen ja tekniikan tuomarit sekä käsittelee muut

Rahastosta maksettavaa korvausta koskevassa asiassa korvausviranomaisen hakemuksessa on esitettävä kattava ja tieteellisesti pätevä selvitys korvattavasta vahingosta tai korvattavista torjunta- ja ennallistamiskustannuksista sekä siitä, että 13 §:ssä säädetty edellytys korvauksen maksamiselle ympäristövahinkorahastosta täyttyy.

Perustelu: Ei voida olettaa, että yksityiset haitankärsijät kuten henkilöt tai yhtiöt selvittäisivät esimerkiksi vesistön pilaantumisen vaikutuksia ja vahinkoja. Ympäristövahingot ilmenevät ja leviävät hitaasti esimerkiksi vesistöissä. Talvivaaran vaikutukset kaloihin ilmenevät vasta vuosien päästä ja vuosien viiveillä alemmissa vesistön osissa. Vahinkotapahtuman vaikutuksien tunnistaminen vaatii huomattavaa osaamista

Maksuluokkaehdotus

Ehdotuksessa on kaivoksien riskien ja kokojen välillä ainakin tuhatkertaisia eroja. Ylivoimaisesti suurimmat ovat Terrafame ja Kevitsa jo tällä hetkellä 100 miljoonien tonnien luokassa, Yaralla ja Kittilässä on taas erityisen pahoja jätteitä, Hitura on pienempi valtion

sylissä oleva hankala konkurssipesä. Ehdotuksessa valtion kustannettava konkurssipesä osaltaan tukisi suuria kaivosyhtiöitä.

Luokitus osoittaa, myös että Pohjois-Suomen AVIn ulkopuolella kaivannaijätteen luokitukset ovat hataralla pohjalla. Itse maksukertymiin se tuskin vaikuttaisi paljoo.

Suurimpien kaivosten maksuosuus pitää kertoa ainakin sadalla, jotta maksu olisi edes jossain suhteessa toiminnan laajuuteen ja riskeihin. Ruotsalaisomisteinen Boliden ymmärtäisi hyvin maksaisi useamman miljoonan tai kymmenen miljoonaa silmää räpäyttämättä. On huomattava, että yhtiö on *vapaaehtoisesti* lisännyt tuollaisia summia Kaavin rikastamon vakuuksiin. Bolideninkin näkökulmasta Suomessa vakuudet ovat siis räikeästi alakantissa. Samoin Siilinjärven Yara, Kittilän kultakaivoksen Agnico tai jopa Pyhäsalmen omistaja, kyllä maksaisivat. Raahen kultakaivoksen seuraavaa syöksyä ja todennäköisesti viimeistä konkurssia odotellessa siltä voisi saada jotain vakuutta lisää meneillä olevan uudelleen avaamisen yhteydessä, muuten siellä on tarjolla valtiolle "uusi Hitura". Valtion Terrafame kerskuu 200 miljoonalla kasvavalla liikevaihdolla ja hyvällä kannattavuudella heti akkukemikaalitehtaan ylösajon jälkeen ensi vuonna. Terrafamessa valtio-omistajan taloudellista etua puolustavien ympäristöviranomaisten olisi hyvä ajatella myös sosiaalista hyväksyttävää ja sitä miten valtio toimii, kun pienikin vuoto esimerkiksi sivukivialueen kapseloinnista aiheuttaisi 2012 vuotoon nähden valtavasti suuremmat ongelmat. Terrafamelle pitäisi olla ihan oma maksuluokkansa, mutta vaarallista vaarallisempi jäteluokka hoitaisi tätä asiaa.

Kilpailun vääristäminen

Erikokoisille kaivoksille summittain tosin melkein kaikkien toimintaan nähden mitätön maksu olisi ilmeistä kilpailun vääristämistä EUssa.

Toisaalta se olisi myös peruste yhtiöille kiistää suurempia korvausvelvollisuuksia ja lain myöhempi korjaaminen CETAn tultua ratifioituksi EUssa voitaisiin katsoa yhtiöiden puolelta, johonkin kaivokseen kohdistuvaksi asiattomaksi toimeksi.

Toimialojen väliset erot

Kertamaksussa 400 euroa on eläinsuojat 3800 kappaletta. Näille 400 euron maksu on kohtuuton ja tulisi osin ruoan hintaan. Riskitasoihin nähden 400 euron kertamaksukin on aivan kohtuuton suhteessa erityisesti kaivosteollisuuteen, mutta myös muuhun (kemian) teollisuuteen. Hinnoissa näkyy voimakkaiden teollisuusjärjestöjen asema yhteiskunnassa? Toki maatalouteen liittyy ympäristöriskejä, mutta joku suhteellisuus pitäisi olla, jos ei ole tarkoitus tehdä erityisesti maatalouteen kohdistuvaa veroa.

Kerääminen

Rahaston kerääminen on epätasapuolista suhteessa siihen milloin toiminta alkaa. Nykyisillä riskeillä korvaukset voivat jäädä vajaiksi johtuen rahaston pienuudesta ja rahaston vielä laskemisesta alhaiselle tasolle. Järkevämpi menettely olisi, että rahastosta voitaisiin maksaa osa rahasta takaisin, jos toiminta päättyy ja ympäristöriski on todistettavasti pysyvästi poistettu.

Toisaalta jätteistä ja kemikaaliriskeistä vastaavien viranomaisten tulee saada kyseiset riskit haltuun. Tätä odotellessa TOVA-vastuiden tulee olla riittävät.

Lisätietoja

- ympäristöjuristi Matti Kattainen, puhelin 044 7785 013, matti.kattainen@sll.fi
- erityisasiantuntija Jari Natunen, puhelin 044 2100 453, jari.natunen@sll.fi